

Psykologiforbundets karriereundersøkelse 2020

I løpet av dette århundre har landskapet av grader i norsk psykologi blitt mer komplisert. I de gamle dagene var det mange som hadde gått profesjonsstudiet, krydret med noen fra Trondheim med hovedfag og noen få med doktorgrad. Så kom Kvalitetsreformen i 2003, og flere læresteder begynte med bachelorgrader og mastergrader i psykologi. Samtidig finnes det mange hundre norske studenter som tar psykologigrader i utlandet, og mange flere som tar doktorgrad.

Man har gått fra en situasjon hvor Cand. Psychol. graden var ment å utdanne til alle tenkelige nisjer i arbeidsmarkedet, til en hvor det er tydelig at denne forbereder hovedsakelig til en karriere i helsevesenet med ansvar for pasienter. Hvor havner de med bachelorgrad i psykologi? Hva med de med master? Bekymringen da disse grader ble opprettet var at de ikke kunne lede til tilfredsstillende jobber. Ville firmaer ansette en bachelor eller master når de ikke hadde klinisk kompetanse? Som alle som har fulgt med domstoler i mediene i år og i fjor har fått med seg, går et annet enda mer kontroversielt tema på om mennesker med klinisk master fra utlandet får jobbe klinisk i Norge. Så er det spørsmålet om de med doktorgrad får relevante stillinger.

Dessverre har lærestedene forholdsvis lite oversikt over hva slags stillinger deres ferdige studenter ender opp i. Det er da fortsatt en rolle for Psykologiforbundets karriereundersøkelse. Jeg har gleden av å presentere den tredje i sitt slag, forrige gang var i 2014. Dataene lagt frem her ble samlet inn i 2018. Undersøkelsen ble satt sammen av Fredrik Svartdal Færevaa (Høyskolen Kristiania) og Tove Dahl (Universitetet i Tromsø). Dataene er organisert av Øystein Indergård (NTNU) og analysert av Tim Brennen (UiO).

Hvem er denne rapporten myntet på? For å sitere innledningen til undersøkelsen fra 2014: «*Vi håper og tror at denne informasjon vil være av interesse for spesielt tre målgrupper: Nåværende studenter som søker informasjonen om fremtidige karrieremuligheter, ferdigutdannede fagpersoner i psykologi som ønsker et sammenligningsgrunnlag, samt for utdanningsinstitusjonene i arbeidet med å kvalitetssikre psykologitdannelsen og ved spørsmål angående karrieremuligheter.*» Det samme gjelder fremdeles.

Det vil alltid være en fare for overtolkning av slike data. Vi fikk over 400 respondenter, men vi vet ikke hvor mange vi nådde med forespørselen og vi vet ikke hvor representative de som svarte er for de med en psykologigrad i Norge: Er de mer fornøyde eller mer frustrerte enn snittet, mer vellykkede eller mindre? Det er enkelt å komme på potensielle forklaringer begge veier. Ha disse forbehold i mente mens du leser rapporten. For å lette på sløret noe, dokumenterer undersøkelsen i alle fall at mange med bachelor og mastergrad er fornøyde med graden, stolte over å ha en psykologigrad og har tilfredsstillende jobb. Samtidig er det klart at noen utfordringer gjenstår. Undersøkelsen kan brukes som pekepinn, og vi oppfordrer alle læresteder til å legge til rette for at vi når flere potensielle respondenter i neste runde.

Vi takker alle lærestedene, som har sendt vår forespørsel om deltakelse til deres alumni, og alle som svarte.

Tim Brennen, mai 2020

Utvalget

Potensielle deltakere ble informert om undersøkelse via tre hovedkanaler. For det første ble alle norske læresteder med psykologiutdanning kontaktet og bedt å sende linken til deres tidligere studenter. Så skrev Tove Dahl og Linn Braaten artikler om undersøkelsen på Psykologisk.no og i Psykologisk Tidsskrift, NTNU, samt at styremedlemmer i Psykologiforbundet oppfordret Psykologiforbundets medlemmer, og sine respektive psykologinettverk om å delta i undersøkelsen.

Til sammen svarte 455 mennesker på undersøkelsen, derav 330 kvinner og 125 menn. Gjennomsnittsalderen var 35 år. De var fordelt mellom ulike grader som vist her:

BA	BA i annet	Klinisk MA	MA	Cand P	Phd	Sum
110	5	41	220	40	39	455

Tabell 1. BA = bachelorgrad, Klinisk MA = klinisk mastergrad fra utlandet, MA = mastergrad, Cand P = Cand. Psychol. grad også kjent som profesjonsstudie, Phd = doktorgrad.

Til sammenligning ble undersøkelsen fra 2014 besvart bare av de med mastergrad eller hovedfag, og det var 239 svar.

Fordelingen på lærested var som følger:

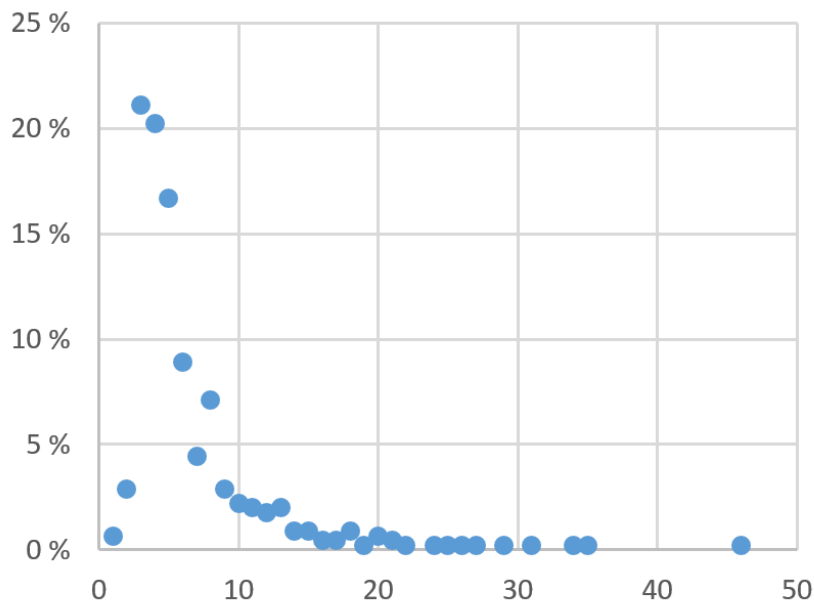
UiO	NTNU	UiT	UiB	Høgskolen Innlandet	Utlandet
171	103	48	30	20	53

Tabell 2.

Fire læresteder hadde mellom 1 og 15 respondenter; BI, Ansgar Teologiske Høgskole, Bjørknes Høgskole, og OsloMet (tidligere Høgskolen i Oslo og Akershus).

Respondentene fra utlandet hadde sine grader fra: Aarhus, København, Syddansk, ELTE (Budapest), Maastricht, Kings College London, Open University (UK), Open Universiteit (NL), Long Island University, Kingston University (UK), Donau, Brown, Palo Alto.

De aller fleste respondenter fullførte sine utdanninger i senere år.

Figur 1. Antall år siden respondentene ble ferdig med sin utdanning.

Hvilke deler av psykologifaget har respondentene sin spesialisering i?

Spørsmålet lydet som følger: «Hvilken gren av psykologien er nærmest din spesialisering?». Det var mulig å krysse av for flere grener, hvilket 15% av respondentene med profesjonsutdanning fra Norge gjorde, og bare én som gikk klinisk master i utlandet. Et fascinerende funn er at 53 % av de som gikk profesjonsstudiet i Norge svarer noe annet enn «klinisk psykologi» mens hele 95 % av de som gikk klinisk master i utlandet svarte det. Disse er tall som bør informere den pågående debatten rundt de ulike gradene.

Blant de med bachelorgrad som høyeste fullførte grad, var det 25 av 110 som oppga helsepsykologi, 24 som oppga arbeids- og organisasjonspsykologi, 20 utviklingspsykologi, 17 sosialpsykologi, 15 kognitiv, 11 klinisk (Innlandet og Bjørknes) og lavere tall for andre grener som sin spesialisering.

For mastere, dominerte arbeids- og organisasjonspsykologi som spesialisering med 99 av de 220 respondentene. Sosialpsykologi hadde 34, biologisk- og nevropsykologi hadde til sammen 34, kognitiv 29, helsepsykologi 25, utviklingspsykologi 23, og kultur- og samfunnspsykologi 22, samt et mindre tall for atferdsanalyse, miljøpsykologi, pedagogisk psykologi, og personlighetspsykologi.

Hvor fornøyd er utvalget med sin utdanning, og er de stolte å si at de har en grad i psykologi?

«Hvor fornøyd er du generelt med å ha en psykologiutdannelse?» (%)

	BA	K.M.	MA	Cand P	Phd
Misfornøyd	10	2	6	6	0
Noe fornøyd	15	5	10	3	8
Fornøyd	33	27	30	23	41
Veldig fornøyd	44	66	53	70	51

Tabell 3. K.M. = Klinisk mastergrad.

«Jeg er stolt av å fortelle andre at jeg har en grad i psykologi» (%)

	BA	K.M.	MA	Cand P	Phd
Ja	80	88	85	87	84
Nei	5	7	6	13	3

Tabell 4.

Andelen av de med klinisk mastergrad, profesjonsstudiet eller ph. d. som er enten fornøyd eller veldig fornøyd er ekstremt høy, mens «bare» 77% og 83% av bachelor- og master sier det samme. Det er riktignok bare 10% av de med bachelor som høyest fullført grad som ikke klarer å si at de er noe fornøyd, men når man tar inn i betraktning den generelt høye frafallsrate for bachelor og at i utvalget her har vi bare å gjøre med de vellykkede som har fullført graden er dette likevel noe å tenke over for lærestedene. Mer gledelig er at for alle gradskategorier er det minst 80% som sier at de er stolte over å ha en grad i psykologi.

Jobb

Her har man sett på mange aspekter rundt arbeid, inkludert inngangen til markedet, hva slags stillinger man fikk i hvilke sektorer, rekrutteringsprosessene, lønn, tilfredshet, og relevans av studiet for jobben.

«Når fikk du din første relevante jobb etter endt utdanning?» (%)

	BA	K.M.	MA	Cand P	Phd
Innen 3 måneder	45	62	53	91	80
3 – 6	7	10	15	3	9
6 – 12	13	10	22	3	11
Har ennå ikke fått	36	18	9	5	0

Tabell 5.

De aller fleste med Cand. Psychol. eller ph. d. får relevant jobb innen tre måneder av studieslutt, derav mange som fikk napp før de ble ferdige. De med klinisk master har velkjente hindringer når de kommer fra utlandet og søker om godkjenning som psykolog i Norge, men likevel er det et lite flertall som rapporterer å ha fått relevant jobb innen tre måneder. Mastere har et lignende mønster, men med en femtedel som får jobb mellom 6 og 12 måneder etter graden. Det er noe vanskeligere for de med bachelor som høyest fullført grad. Riktignok fikk 45 % av dem jobb innen tre måneder men hele 36% ikke hadde fått relevant jobb da de svarte på undersøkelsen. Man kan merke seg at 15 av disse 40 respondenter uten relevant jobb også krysset av for at de ennå ikke hadde søkt på jobb.

Hvilken sektor var din første relevante jobb i? (%)

	BA	K.M.	MA	Cand P	Phd
Offentlig	75	82	63	68	76
Privat	8	18	32	24	24
Annet	17	0	5	8	0

Tabell 6.

Uansett psykologigrad tilsier dataene at flertallet havner i offentlig sektor. Det er en svak tendens til at mastere i høyere grad jobber i privat sektor. Av de 72 mastere med jobb i privat sektor, hadde 57 (79 %) spesialisering i arbeids- og organisasjonspsykologi, mens arb/org representerte bare 45 % av masterne i utvalget. Da observerer vi den forventede dreining mot privat sektor for arbeids- og organisasjonspsykologi. Likevel er det samtidig slik at det bare er et svakt flertall av mastere i arbeids- og organisasjonspsykologi som fikk sin første relevante jobb i privat sektor.

Hva slags stillinger fikk man?

Svarene inneholder en svært variert liste over jobb, i kommuner, på sykehus, hos NAV, i politiet, i barnehager, samt mange privatkonserner. Selv på overordnet nivå er det utfordrende å oppsummere. Respondentene selv kategoriserte sin stilling, og vi har slått sammen noen av disse. I ordskyene nedenfor representerer *Personal* de som svarte enten Personal eller HR eller Rekruttering, *Helse* står for Helse, Omsorg og Sosialtjenester, *Skole* for Skoleverk og Utdanning, *Media* for Media, Kommunikasjon, Forlag og PR, *Forskning* for Forskning og Utvikling, *Konsulent* for Konsulentytelser og Forretningsmessig tjenesteyting, *Forvaltning* for Forvaltning og Offentlige tjenester. Jeg viser til advarselen ovenfor mot overtolkning men det er likevel interessant å merke seg at mange av de som kommer inn til arbeidsmarkedet med en bachelorgrad i psykologi får jobb i helse- og omsorgssektor.

Figur 2. Ordsky som viser bransjen for første relevante jobb for de med bachelorgrad

Ordskyen for mastere viser at, sammenlignet med bachelorutdannede, jobber det flere i skole og utdanning, i forskning og utvikling, og som konsulenter, og færre i helse- og omsorgssektor.

Figur 3. Ordsky som viser bransjen for første relevante jobb for de med mastergrad

Det var så få som krysset av for interesseorganisasjoner, frivillige organisasjoner og NGO-er at de ikke kom med i grafikken.

Hvor fornøyd var du med lønnen i din første jobb? (%)

	BA	K.M.	MA	Cand P	Phd
Veldig misfornøyd	7	12	5	0	0
Misfornøyd	15	24	18	16	8
Likegyldig	16	6	21	13	32
Fornøyd	44	33	38	39	46
Veldig fornøyd	18	24	18	32	14

Tabell 7.

En drøy tredjedel av respondenter med klinisk master rapporterte misnøye med lønn, litt under en fjerdedel av bachelor og master likeså. Flertallet i alle gradskategorier var fornøyd.

Når de samme menneskene svarer angående dagens lønn, er de med master, klinisk master og ph. d. mer fornøyd, bachelor mer likegyldige, mens i dette utvalg på 40 mennesker som gikk profesjonsstudiet er det en fordobling av misnøye rundt lønn. Sett under ett, virker de med ph. d. mest fornøyd, til sammen 86%, profesjonsstudiet og mastere er ganske like (andel fornøyd på 65% og 69%), mens bachelor er på 50%, se tabell 8.

Hvor fornøyd er du med lønnen din i nåværende jobb? (%)

	BA	K.M.	MA	Cand P	Phd
V misfornøyd	4	0	4	4	0
Misfornøyd	8	25	18	26	11
Likegyldig	38	0	8	4	4
Fornøyd	33	50	45	43	68
V fornøyd	17	25	24	22	18

Tabell 8.

Når det gjelder selve lønnsnivået mener jeg at det bare er mulig å omtale dette i overordnede ordelag. Veldig mange respondenter valgte å ikke oppgi lønn. Ett spørsmål gikk på lønn i første jobb men det vil da sammenligne begynnerlønn fra 2018 med begynnerlønn fra 30 år siden, som er en vanskelig øvelse. Når man bryter ned dagens bruttolønn per antall år siden man forlot akademia får man veldig små antall respondenter per grad x år, noe som gir utolkbare tilfeldige svingninger. Jeg mener at den mest treffende oppsummering av disse data er at ph. d. rapporterer høyest lønn, i snitt noe under 700 000 bruttolønn, fulgt tett av de med profesjonsstudiet, så klinisk master. Mastere er noe lavere, i snitt underkant av 600 000, og bachelor under 500 000.

Hvor mange rekrutteringsprosesser var du involvert i? (%)

	BA	K.M.	MA	Cand P	Phd
Ingen	25	14	12	15	17
1-2	54	57	53	58	61
3-5	16	24	25	20	19
6-10	4	3	9	5	3
11-15	0	0	0	3	0
Mer enn 15	1	3	1	0	0

Tabell 9.

Igjen ser vi at en ikke ubetydelig andel av de med bachelor ikke har søkt jobb. Ellers for alle gradstyper ble flertallet av respondenter involvert i mellom 1 og 5 rekrutteringsprosesser.

Hvor mange jobbtilbud fikk du? (%)

	BA	K.M.	MA	Cand P	Phd
Ingen	28	16	9	5	9
1-2	64	73	87	83	80
3-5	7	8	4	13	9
6-10	1	0	0	0	3
Mer enn 10	0	3	0	0	0

Tabell 10.

Sammenlign første rad i de to ovenstående tabeller. Andelen i hver grad som ikke søkte noen jobb stemmer rimelig godt med andelen som ikke fikk noen jobb.

Hva var stillingstype i første jobb? (%)

	BA	K.M.	MA	Cand P	Phd
Fast stilling	25	34	29	29	19
Vikariat	44	60	27	55	16
Prosjekt	13	0	31	11	38
Annet	18	6	13	5	27

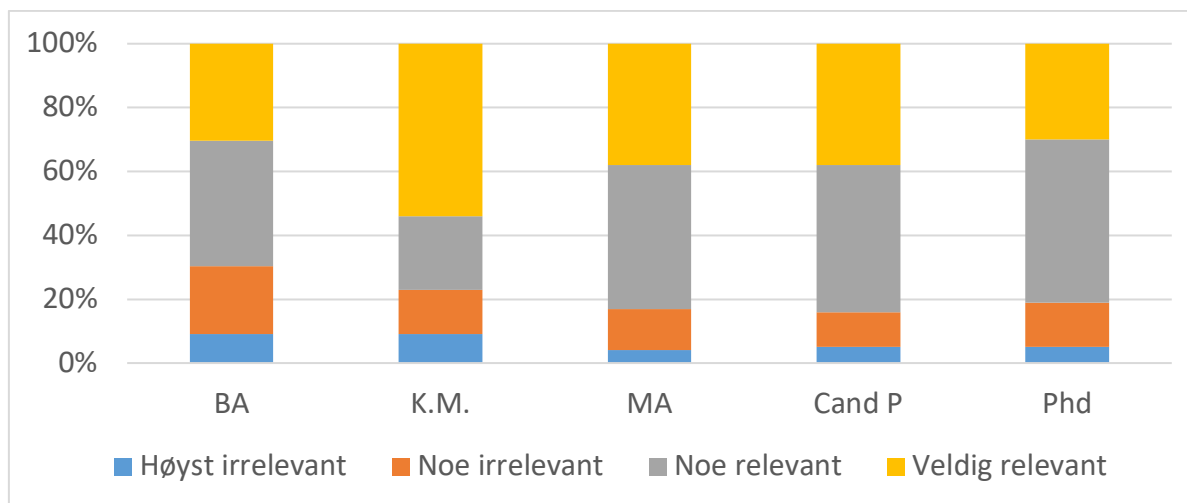
Tabell 11.

Her er det ph. d. som skiller seg noe ut. En lavere andel med ph. d. får fast stilling. Henger dette sammen med akademias bruk av midlertidighet? Av de med de øvrige gradene får en drøy fjerdedel fast stilling, lavere enn den forrige karriereundersøkelse observerte.

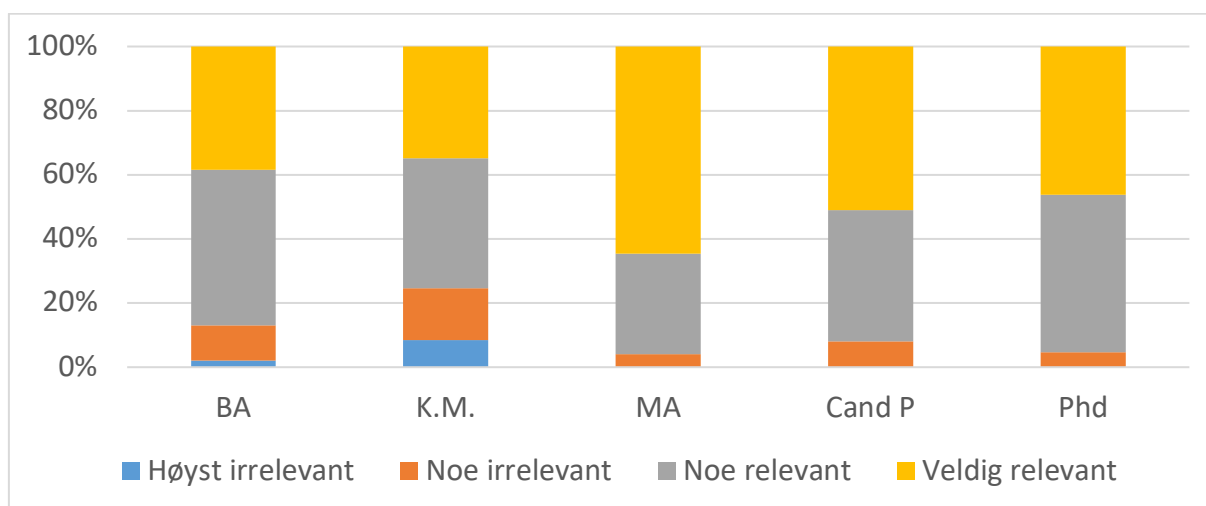
Jobbrelevans av studiet

Flere spørsmål ble stilt for å undersøke i hvilken grad man opplevde at psykologiutdannelsen hadde bidratt til jobbrelevant kompetanse. Svarmønstrene var ganske like på tvers av gradene, og for fem av de sju evnene var tallene nokså positive. Det var forholdsvis høye andeler som ikke følte at studiene hadde bidratt veldig mye på to områder; muntlig fremstillingsevne og teamarbeid. Særlig bachelorutdannede skilte seg negativt ut her. For muntlig fremstilling hadde klinisk mastere høyere tilfredsrate enn de andre.

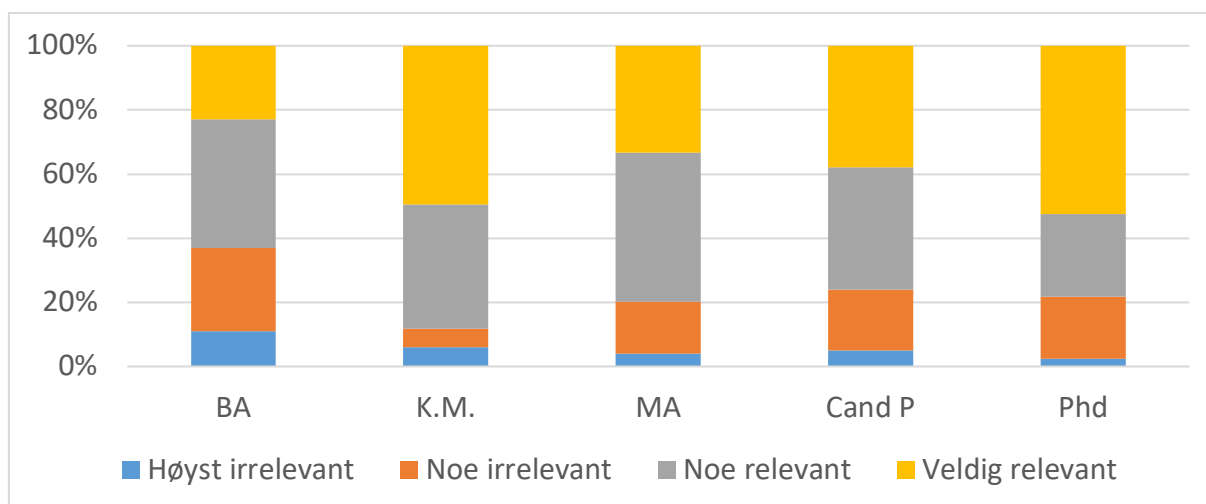
Når det gjelder å jobbe selvstendig, skriftlig formidlingsevne, problemløsning, analytisk tenkning og informasjonskompetanse rapporterte de aller fleste at de anså at studiene hadde gitt dem relevante ferdigheter.

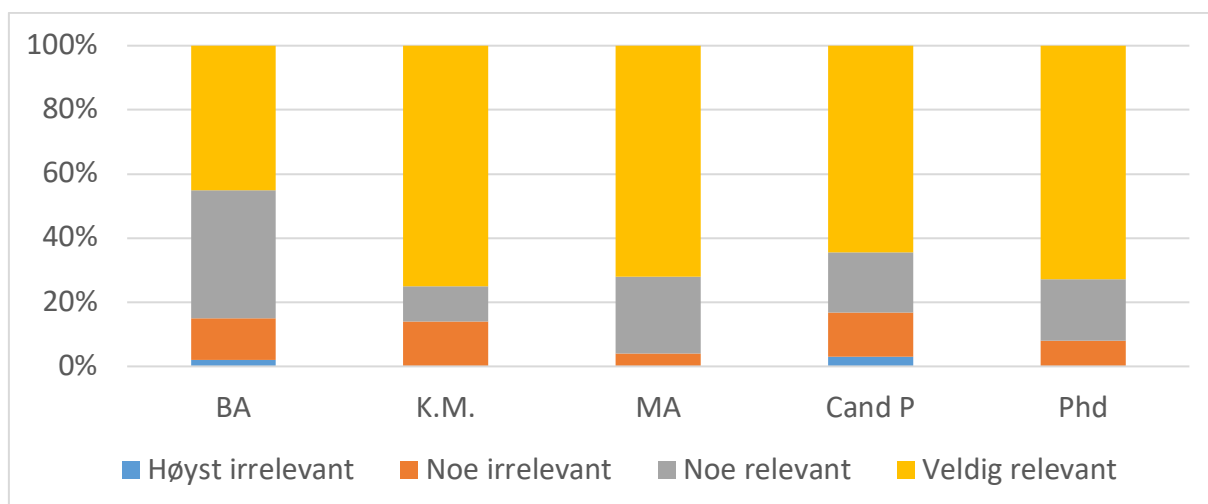
Figur 4. I hvilken grad opplevde du psykologiutdannelsens rolle for din evne til å jobbe i team?

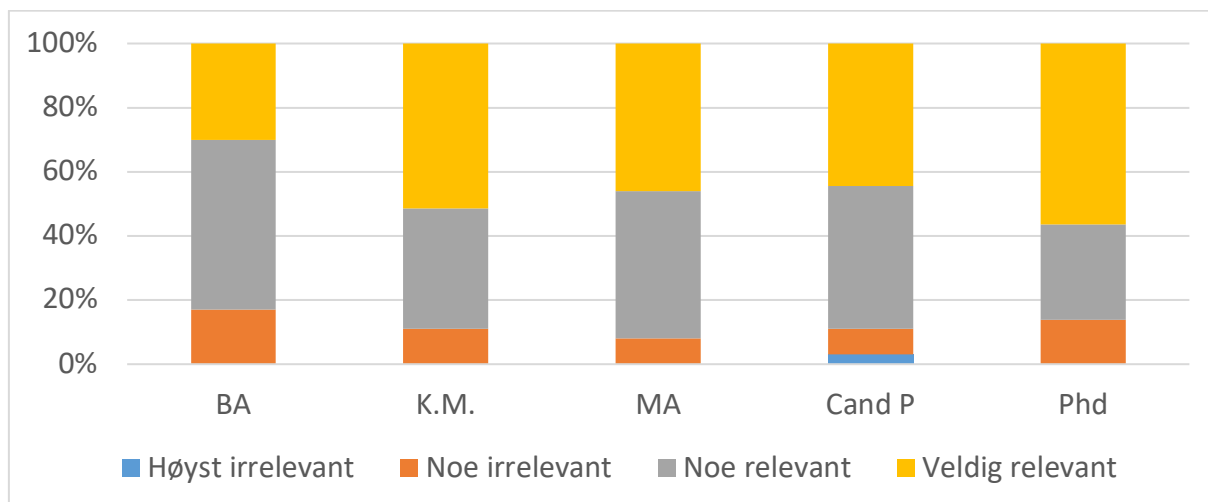
Figur 5. I hvilken grad opplevde du at psykologiutdannelsen gav deg ferdigheter for å jobbe godt selvstendig?

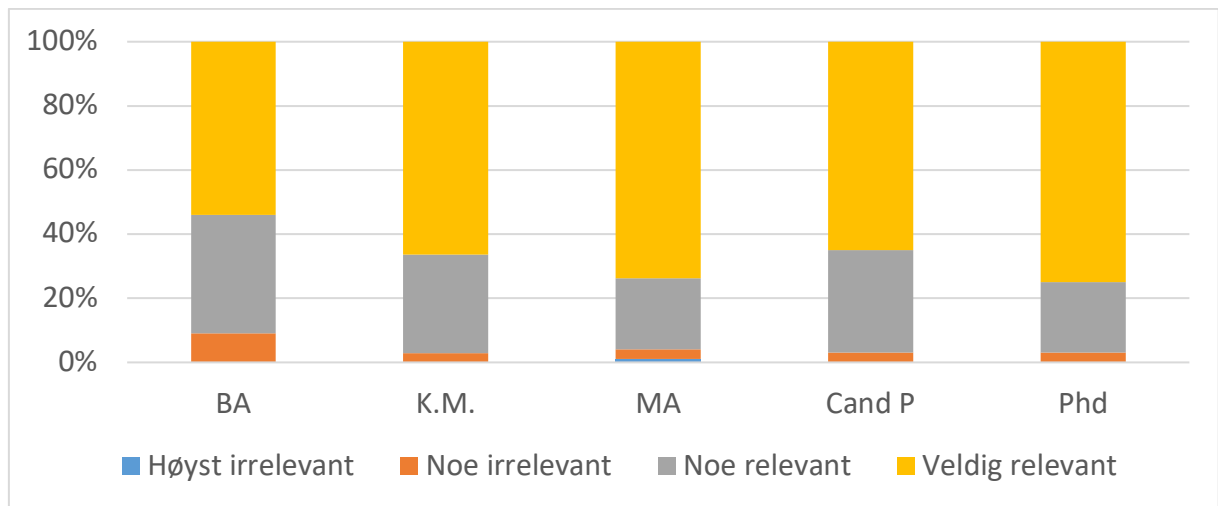
Figur 6. I hvilken grad opplevde du psykologiutdannelsens rolle for din muntlige formidlingsevne?

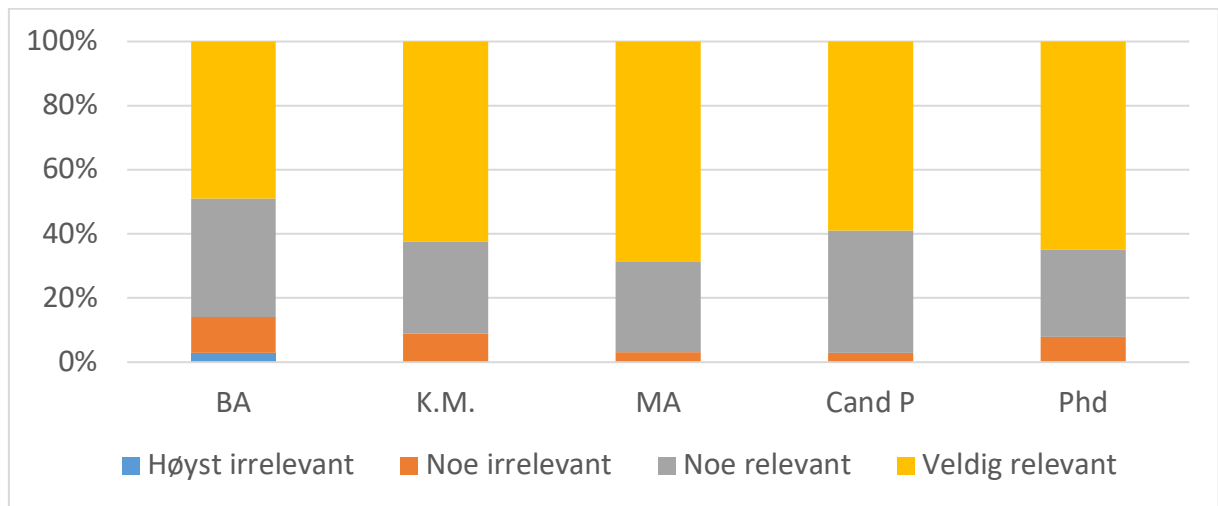
Figur 7. I hvilken grad opplevde du psykologiutdannelsens rolle for din skriftlige formidlingsevne?

Figur 8. I hvilken grad opplevde du psykologiutdannelsens rolle for din problemløsningsevne?

Figur 9. I hvilken grad opplevde du psykologiutdannelsens rolle for din evne til å tenke analytisk?

Figur 10. I hvilken grad opplevde du psykologiutdannelsens rolle for din evne til å innhente relevant informasjon for arbeidsoppgaver (informasjonskompetanse)?

Avslutning

Hvordan står det til med jobbstatus til de med psykologiutdanning i Norge? Jo, ganske bra. Man ser at de som har bachelor som sin høyeste grad har noe større utfordringer med å få seg en jobb, særlig en god jobb og en god lønn. Dette er ikke overraskende. De andre grader tar lengre tid, slik at i tillegg til mer fagkunnskap er man eldre og har hatt lengre til å pønske ut karrierevalg og strategi. Man er i stor grad fornøyd og stolt over å ha en grad i psykologi, og har tilegnet seg generiske ferdigheter fra graden, med minus på muntlig fremstilling og det å jobbe i team. Dette kan lærestedene gjerne vurdere tiltak på.

De fleste havner i offentlig sektor: bare mastere i arbeids- og organisasjonspsykologi har en merkbar høyere andel i privat sektor. Mange bachelor jobber i helse- og omsorgssektor mens det finnes mange mastere i tillegg i skole og utdanning, forvaltning, forskning og utvikling.

Karriereundersøkelsen i 2014 samlet inn data fra 239 personer med mastergrad eller hovedfag. Mange av mønstrene fra forrige undersøkelse går igjen hvis man ser på respondentene med mastergrad i denne undersøkelsen. I 2014 fikk 40 % fast stilling og dette ble ansett som lavt. Her kan vi se at det nå er nede på 29 % for mastere, men at også nøyaktig 29% av de med profesjonsutdanning rapporterer å ha fått fast stilling i første relevante jobb. Kanskje arbeidsmarkedet bare er slik for tiden? Hvor lang tid det tok for mastere å få seg relevant jobb har ikke forandret seg mye i løpet av de siste fire årene.

Profilene til masterne som deltok i undersøkelsene i 2014 og 2017/18 var ganske like: omtrent halvparten hadde arbeids- og organisasjonspsykologi og resten var fra et bredt spekter av ulike retninger. Da er det interessant å se at i den forrige undersøkelsen jobbet 50 % innenfor «HR, personal, rekruttering og utvikling», mens nå er skole og utdanning, og helse og omsorg mer framtrøden.

For fremtidige undersøkelser blir det essensielt å nå ut til flere respondenter i alle gradskategorier, med flere som har vært ute i jobb lengre. Da vil man kunne dokumentere karriereløp for de ulike gradene. For nå vil jeg konkludere med at selv den korte bachelorutdanningen gir noenlunde gode muligheter på arbeidsmarkedet. De lengre gradene gir mer tilfredshet på mange mål, men de aller fleste som svarte er glade for at de tok en psykologiutdanning.